

1 INLEIDING

Op 25 februari 2021 is het Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet bekendgemaakt in het Staatsblad¹. Achterin het Aanvullingsbesluit zit tevens een aangepast Besluit bodemkwaliteit.

Op 2 maart 2021 is de internetconsultatie gestart van de Regeling bodemkwaliteit 2021 (Rbk 2021). Tot en met 30 april 2021 kan worden gereageerd op de concept Rbk 2021.

Welke doorlooptijd tussen ondertekening en bekendmaking gebruikelijk is weet ik niet. Wel constateer ik dat het Aanvullingsbesluit bodem er langer over gedaan heeft dan de andere Aanvullingsbesluiten van de Omgevingswet:

Aanvullingsbesluit	Ondertekening	Bekendmaking	Aantal dagen verschil
Bodem	27 november 2020	25 februari 2021	90 dagen
Grondeigendom	7 december 2020	22 december 2020	15 dagen
Geluid	9 december 2020	28 december 2020	19 dagen
Natuur	16 december 2020	21 januari 2021	36 dagen

Deze doorlooptijd is anderhalf keer zo lang als wij de gelegenheid krijgen om de definitieve versie van het Aanvullingsbesluit bodem (477 pagina's) en de concept Rbk 2021 (373 pagina's) te bestuderen, ons er een oordeel over te vormen, eventueel met anderen af te stemmen en een reactie hierop te formuleren.

Pas nu kunnen Het Aanvullingsbesluit en de Rbk2021 in samenhang worden beoordeeld.

Daarbij is de leesbaarheid niet optimaal. Alleen het bestuderen van het definitieve Aanvullingsbesluit en de concept Rbk 2021 heeft mij bijna 80 uur gekost. Dat had ook 40 uur kunnen zijn als het bondiger en daarmee overzichtelijker en prettiger leesbaar was opgesteld. Met minder herhalingen waar je goed moet kijken: staat hier nou gewoon weer dezelfde tekst als een paar pagina's eerder of staat er net wat anders tussen.

Kleine details in formulering kunnen immers (bewust of onbewust) grote consequenties hebben voor specifieke situaties in de praktijk (waarbij de vraag is of die consequenties wel of niet zo bedoeld en gewenst zijn).

Ik heb deze reactie met name geschreven vanuit mijn expertise op het vlak van bodemkwaliteitskaarten. Als belanghebbende wil ik graag betrokken worden bij eventuele aanpassingen die van invloed zijn op het maken of gebruiken van bodemkwaliteitskaarten.

Uiteraard ben ik gaarne bereid om de inhoud van deze reactie nader toe te lichten.

¹ Diezelfde dag is de Tweede Kamer teruggekomen van reces om (met een krappe meerderheid) in te stemmen met een KB waarin staat dat de Omgevingswet op 1 januari 2022 in werking treedt.

In dit tijdsbestek kan ik niet volledig zijn in alle kleinere punten die me zijn opgevallen (onduidelijkheden, inconsistenties, taalgebruik zoals 'als de wens bestaat om', 'een in het oog springende vermelding', 'nauwkeurige beschrijving', 'overige relevante parameters', 'alle stoffen die volgens deze regeling zijn onderzocht').

Bijvoorbeeld: bij toepassingen van grond en bagger moeten meldingen worden gedaan met hoeveelheden in kubieke meters en die moeten worden voorzien van milieuverklaringen bodemkwaliteit met hoeveelheden in tonnen.

Beleidsneutraal ≠ uitvoeringsneutraal

Wat ambtelijk als 'beleidsneutraal' wordt beschouwd is niet automatisch 'uitvoeringsneutraal' voor degenen die ermee moeten werken.

Daarom zou het belangrijk zijn om goed te bekijken: hoe pakt het uit in concrete praktijksituaties, voor concrete projecten? Is het werkbaar, zijn de bepalingen doeltreffend en niet overdone? Kunnen zowel uitvoerenden als bevoegd gezag uit de voeten met de beoogde papierwinkel?

Bij de voorbereiding op de Omgevingswet zijn op andere terreinen wel zogeheten 'botsproeven' uitgevoerd. Dat zou voor de regels uit het Aanvullingsbesluit bodem + Rbk 2021 ook een goed idee zijn.

Met name voor werken met veel grondverzet, grondverzet dat binnen het projectgebied blijft maar niet meer onder de noemer 'tijdelijke uitname' kan worden geschaard. En dat zeker voor de situatie dat een projectgeoriënteerde bodemkwaliteitskaart wordt vastgesteld om het grondverzet te vereenvoudigen.

Postzegelbeleid

Pas bij het lezen van de artikelsgewijze toelichting op hoofdstuk 7 kreeg ik in de gaten dat er een postzegelbeleid wordt geïntroduceerd (en toen had ik er al heel wat leesuren op zitten).

Daarmee behelzen het Aanvullingsbesluit + Rbk 2021 een verschuiving ten opzichte van de praktijk zoals we die sinds de invoering van het Besluit bodemkwaliteit in 2008 kennen.

De gedachte onder het huidige Besluit bodemkwaliteit is veel meer de (duurzaam) geschikte bodem voor het huidige (c.q. toekomstige) gebruik.

Natuurlijk valt dat decentraal wel weer te ondervangen middels maatwerk (de BAL-variant van gebiedsspecifiek beleid), maar dat vereist vermoedelijk wel (ook/met name) een actie van gemeenten met een bodemkwaliteitskaart die nu generiek beleid hanteren.

In hoeverre wordt de huidige praktijk van het Besluit bodemkwaliteit voortgezet

Ook in andere opzichten rijst de vraag in hoeverre de huidige praktijk zoals we die kennen onder het Besluit bodemkwaliteit wordt voortgezet. Maak voor de kenners inzichtelijk wat er wijzigt, niet alleen de grotere wijzigingen maar ook de detailaanpassingen. Dat geldt ook voor het al vastgestelde Aanvullingsbesluit bodem.

In de toelichting bij de artikelen uit hoofdstuk 7 wordt een andere betekenis gegeven aan het begrip 'toepassingskaart' dan de toepassingskaarten zoals die vanaf het begin van het Besluit bodemkwaliteit door gemeenten zijn vastgesteld. Verder lijkt de toelichting op dat hoofdstuk te weinig met de 'dubbele toets' op het netvlies geschreven.

In algemene zin houdt de formulering van de Rbk 2021 te weinig rekening met door de bevoegde overheden vastgesteld gebiedsspecifiek beleid / maatwerk zoals zich dat onder het Besluit bodemkwaliteit ontwikkeld heeft (artikelen + toelichting).

In de artikelen staan 'specifieke kwaliteiten' opgenoemd die in een milieuverklaring kunnen worden vermeld, maar lokale maximale waarden (LMW) [huidig Bbk] / lokale waarden [BAL] staan hier niet bij. Ik zie de bui al hangen dat iemand straks gaat roepen dat in een milieuverklaring niet mag worden vermeld dat aan LMW / lokale waarden wordt voldaan (met vervolgens een redenatie dat LMW / lokale waarden daarmee verboden zouden zijn).

2 KWALIBO

2.1 Delegatie en subdelegatie

In het Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet gaat een deel van de regelgeving van het huidige Besluit bodemkwaliteit over naar het stelsel van de Omgevingswet (met name naar het Besluit activiteiten leefomgeving (BAL)), namelijk de regels voor het toepassen van grond, baggerspecie en bouwstoffen. Een ander deel blijft achter in een aangepast Besluit bodemkwaliteit, namelijk het Kwalibo-stelsel. Overigens wordt het Kwalibo-stelsel door een groot aantal verwijzingen wel aan de Omgevingswet gevlochten.

Kwalibo vindt zijn wettelijke grondslag in artikel 11a.2 van de Wet Milieubeheer. Op grond van dat artikel kunnen slechts regels worden gesteld, die nodig zijn in verband met de bescherming van het milieu.

In de toelichting van de Rbk 2021 staat echter in paragraaf 2.3 (onderaan pagina 6) de volgende argumentatie waarom Kwalibo in het aangepaste Besluit bodemkwaliteit achterblijft:

De reden daarvan is dat de activiteiten die hierin worden gereguleerd, geen directe gevolgen voor de fysieke leefomgeving hebben dan wel het oogmerk waarmee de activiteiten zijn gereguleerd, niet is gericht op het beschermen van de fysieke leefomgeving.

In mijn perceptie is het milieu onderdeel van de fysieke leefomgeving, maar als mijn perceptie onjuist is kan dit wellicht nader worden toegelicht bij de Rbk 2021.

Even verderop vallen de volgende doelen van Kwalibo te lezen:

- *ten eerste gaat het om de vakbekwaamheid en betrouwbaarheid van de uitvoerende bedrijven.*
- *ten tweede gaat het om het tegengaan van verstoring van de markt door bedrijven die het niet zo nauw met de milieubescherming nemen. Hierdoor worden bedrijven die een hogere, gewenste kwaliteit bieden, waarbij wel zorgvuldig met het milieu wordt omgesprongen, in een ongunstiger concurrentiepositie gebracht.*
- *ten derde strekken deze regels ter bescherming van de opdrachtgever tegen slecht uitgevoerde werkzaamheden.*

Zelfregulering van concurrentieverhoudingen.

In de afgelopen twintig jaar heb ik altijd wel de indruk gehad dat er bij de Kwaliboprotagonisten een andere agenda speelde. Zo onverbloemd heb ik het in al die jaren echter nog niet eerder op papier zien staan.

Naast het voorgaande lijkt er nog een tweede discrepantie te zijn met de Wet milieubeheer, waarvan het raadzaam is om er nog eens goed naar te laten kijken door een wetgevingsjurist die gespecialiseerd is in delegatie en subdelegatie.

In artikel 2.1, eerste lid van de concept Rbk 2021 worden werkzaamheden aangewezen die alleen mogen worden uitgevoerd door personen of instellingen die daarvoor beschikken over een erkenning bodemkwaliteit (daarbij verwijzend naar bijlage C voor een opsomming van de werkzaamheden waarvoor men erkend dient te zijn). Artikel 2.1 verwijst daarbij naar artikel 11a.2, tweede lid van de Wet milieubeheer.

Artikel 11a.2, tweede lid van de Wet milieubeheer bevat zelf geen grondslag voor delegatie of subdelegatie. Het eerste lid van artikel 11a.2² begint met “bij of krachtens” en bevat daarmee de mogelijkheid tot subdelegatie.

In het derde lid van artikel 11a.2 is opgenomen dat bij een maatregel kan worden geregeld dat men voor bepaalde werkzaamheden erkend, gecertificeerd of geaccrediteerd moet zijn. In dit artikel is geen sprake van de mogelijkheid tot subdelegatie³. Er kan niet in een ministeriële regeling worden bepaald dat men voor bepaalde werkzaamheden erkend, gecertificeerd of geaccrediteerd moet zijn.

Als in de wet staat “bij maatregel” dan is alleen sprake van delegatie en kunnen verdere regels alleen worden opgenomen in een AmvB.

Bij de formulering “bij of krachtens” is tevens sprake van de mogelijkheid tot subdelegatie en kan in de AmvB weer verder gedelegeerd worden naar een ministeriële regeling.

Op wikipedia wordt dit als volgt uitgelegd: [https://nl.wikipedia.org/wiki/Delegatie_\(staatsrecht\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Delegatie_(staatsrecht))

Toekenning subdelegatiebevoegdheid in de formele wet [bewerken | brontekst bewerken]

Daarnaast kan de formele wetgever besluiten het lagere orgaan de mogelijkheid te geven zelf weer te delegeren. Deze speciale vorm van delegatie heet **subdelegatie**. Bij subdelegatie draagt een orgaan dat door delegatie bevoegd is geworden deze bevoegdheid op haar beurt over aan een ander orgaan dat de bevoegdheid onder eigen verantwoordelijkheid gaat uitoefenen. In de formele wet moet hiertoe de bevoegdheid aanwezig zijn. Er staat dan niet: "bij Algemene Maatregel van Bestuur, maar "bij of krachtens Algemene Maatregel van Bestuur". In deze formulering wordt met "bij (...) Algemene Maatregel van Bestuur" bedoeld dat de regering bevoegdheid heeft iets bij Algemene Maatregel van Bestuur te regelen. Met "krachtens Algemene Maatregel van Bestuur" wordt bedoeld dat bij Algemene Maatregel van Bestuur een (deel van de) bevoegdheid kan worden gesubdelegeerd aan een lager orgaan. Hetgeen het lager orgaan (bijvoorbeeld een minister) in een lagere regeling (bijvoorbeeld een ministeriële regeling) vervolgens vaststelt op grond van deze subdelegatie, geldt dan immers "krachtens" de hogere AMVB.

Gelding [bewerken | brontekst bewerken]

Delegatie van de regelgevende bevoegdheid geldt alleen voor zover deze is bepaald bij de delegatie en zover deze (sub)delegatie wettelijk mogelijk is. Er geldt daarbij zowel een beperking wat betreft de omvang van de bevoegdheid als wat betreft de doelcriteria van die bevoegdheid. Als een minister bijvoorbeeld in een AMVB de bevoegdheid krijgt om bij ministeriële regeling in het belang van de volksgezondheid eisen te stellen aan de verkoop en opslag van vleesproducten, dan kan op grond van deze bevoegdheid geen eisen stellen aan slagers die niets met vlees te maken hebben, en evenmin eisen stellen met betrekking tot de verkoop en opslag van vleesproducten die niets met de volksgezondheid te maken hebben. Wanneer de minister bijvoorbeeld zou besluiten dat bepaald vlees niet verkocht mag worden omdat de teelt van de betreffende dieren slecht is voor het milieu, dan gaat hij de grenzen van de gedelegeerde bevoegdheid tot regelgeving te buiten en is zijn besluit derhalve onverbindend. In de Nederlandse jurisprudentie is een aantal voorbeelden te vinden waarin de rechter heeft geoordeeld dat door een bestuursorgaan ten onrechte een delegatie was verstrekt of te ruim gebruikgemaakt was van een gedelegeerde bevoegdheid regelgeving of besluitvorming. Voorbeelden: Vuurwerkarrest 1957, Fluorideringsarrest 1973, Jodiumhoudend broodzout-arrest 1984.

² Voorheen artikel 11.2

³ Er staat wel een woord “krachtens” in dit derde lid, maar dat verwijst terug naar het eerste lid van het artikel en is geen subdelegatie-krachtens

Volledigheidshalve is onderstaand citaat gekopieerd uit de Memorie van toelichting bij de wijziging van de Wet milieubeheer uit 2005 (kst-29989-3):

Het eerste lid van artikel 11.2 biedt naast de mogelijkheid van delegatie ook de mogelijkheid van subdelegatie. Dit laatste geldt echter alleen voor voorschriften die een uitwerking van details bevatten en voorschriften die regelmatig wijziging behoeven en met grote spoed moeten worden vastgesteld. (Norm)documenten worden in de praktijk regelmatig aangepast. De verwijzingen daarnaar in de regelgeving dienen dan ook regelmatig gewijzigd te worden (11.2, vierde lid, onder b). Vandaar dat is besloten om hierbij subdelegatie toe te staan.

2.2 Overige opmerkingen

Overigens waardeer ik het dat sinds de internetconsultatie van het Aanvullingsbesluit wel iets gedaan is met kritische opmerkingen over Kwalibo en de opname van private documenten in de regelgeving.

Zo wordt op pagina 12 van de toelichting van Rbk 2021 de eigen verantwoordelijkheid benadrukt van de wetgever om aan te geven wat voor hem de belangrijke punten bij regulering zijn, met daarbij het volgende citaat: *Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat alleen met een verwijzing naar de normdocumenten wordt volstaan.*

Ik deel die gedachte. Tegelijk kan ik niet overzien of inschatten in hoeverre dat nu al volledig is geëffectueerd in de concept Regeling bodemkwaliteit 2021. In bijlage C staan namelijk nog wel verwijzingen naar documenten als *De essentiële eisen ILT-toezicht uit Protocol 7510, onderscheidenlijk Protocol 7511, zoals weergegeven in het document Essentiële eisen ILTtoezicht; Essentiële eisen voor publiek toezicht op de erkenningsregeling bodembeheer door Inspectie Leefomgeving en Transport, versie van 28 maart 2019.*

Specifiek bevat het rapport van de heer Kuijken (Kleine korrels, grote discussie) een aantal waardevolle observaties.

Bovenaan paragraaf 2.2.6 (blz 12) van het rapport 'Kleine korrels, grote discussie' staat:

DGWB is verantwoordelijk om de normdocumenten te toetsen aan wet- en regelgeving (en deze te doen opnemen in de Rbk)

Mogelijk is dit ambtelijk jargon voor: DGWB zou dit moeten doen maar doet dit in de praktijk niet.

Er staat immers niet: *DGWB toetst de normdocumenten* of *DGWB draagt er zorg voor dat de normdocumenten worden getoetst.*

Het is van belang dat die toetsing in de toekomst wel geborgd is. Daarom is het goed dat in de toelichting bij artikel 2.1 (blz. 43) vermeld is dat nieuwe versies van normdocumenten moeten voldoen aan de vereisten uit artikel 25 van het Besluit bodemkwaliteit. Om dat kracht bij te zetten kan deze toetsing wellicht in artikel 2.1 worden opgenomen met de voorwaarde dat hiervan een rapport wordt opgesteld dat openbaar wordt gemaakt.

En voor bestaande normdocumenten, met name normdocumenten waarnaar Omgevingswet-AmvB's verwijzen: is qua toetsing nog een inhaalslag voorzien?

3 BODEMKWALITEITSKAARTEN

3.1 Het vaststellen en aanvaarden van bodemkwaliteitskaarten

Een verrassende ontwikkeling is dat niet meer vanuit het Rijk middels de Richtlijn bodemkwaliteitskaarten wordt voorgeschreven hoe een bodemkwaliteitskaart moet worden opgesteld. Dit vanuit de filosofie van de Omgevingswet dat decentrale overheden goed in staat zijn om aan hun verantwoordelijkheden de juiste vorm en inhoud te geven⁴.

De enige voorwaarden waar de bodemkwaliteitskaart aan moet voldoen staan in principe in artikel 5.32 van de concept Rbk 2021:

- hij moet bestuurlijk zijn vastgesteld door de gemeenteraad (bodemkwaliteitskaart van de landbodem) dan wel door de waterbeheerder van de oppervlaktewaterlichamen waarop de bodemkwaliteitskaart betrekking heeft;
- ook kan een gemeente of waterbeheerder een (water)bodemkwaliteitskaart aanvaarden die door een ander bestuursorgaan is vastgesteld.

Het voorgaande geldt ook voor (water)bodemkwaliteitskaarten die voor het inwerking treden van de Omgevingswet zijn vastgesteld.

Allereerst: prettig dat het aanvaarden van een (water)bodemkwaliteitskaart door een ander bestuursorgaan op deze wijze goed en duidelijk geregeld is. Ook goed dat in de toelichting helderheid wordt gegeven dat voor het vaststellen van een (water)bodemkwaliteitskaart een reguliere voorbereidingsprocedure kan worden gevolgd.

Drie aandachtspunten:

- op dit moment kunnen bodemkwaliteitskaarten volgens het generieke kader door het college van B&W c.q. het dagelijks bestuur van een waterschap worden vastgesteld. Met name actualisaties / ongewijzigde verlengingen⁵ worden op dit moment voornamelijk door het College van B&W vastgesteld en in 2020 zijn ook heel wat bodemkwaliteitskaarten PFAS door Colleges van B&W vastgesteld.
Artikel 5.32 heeft het over door de gemeenteraad vastgestelde bodemkwaliteitskaarten. In de formulering / toelichting is van belang dat vóór het in werking treden van de Omgevingswet door B&W vastgestelde bodemkwaliteitskaarten niet buiten de boot vallen. Met de formulering uit de toelichting, eerste alinea van paragraaf 3.4.2 (blz. 31) lijken deze wel buiten de boot te vallen.
- Het aanvaarden van een (water)bodemkwaliteitskaart die door een ander bevoegd gezag is vastgesteld: suggestie om in de toelichting te vermelden of dit ook door de raad moet, of dat dit via een Collegebesluit kan.
- Grensgevallen qua bevoegd gezag, met name tussen gemeente en Rijkswaterstaat, hoe pakken de regels daar in de praktijk uit?
Bijvoorbeeld bij een dijkversterking waar grond van de buitenkant van de dijk (bevoegd gezag Rijkswaterstaat) naar de binnenzijde van de dijk (bevoegd gezag gemeente) gaat. Of gebieden die formeel volgens de kaarten uit de Waterregeling onder Rijkswaterstaat vallen en deel uitmaken van een oppervlaktewaterlichaam, maar in het dagelijkse gebruik als landbodem fungeren (bijv. gebieden langs de Maas die eens in de paar jaar onderlopen, bedrijventerrein Korringaweg in Yerseke).

⁴ Toelichting concept Rbk 2021, pagina 12

⁵ Ongewijzigd in de zin van: na evaluatie geen wijziging van begrenzing of classificatie van zones

Toelichting bij artikel 25b van het Besluit bodemkwaliteit en bij artikel 5.36 Rbk 2021

Over de toelichting bij artikel 25b van het Besluit bodemkwaliteit en bij artikel 5.36 van de Rbk 2021 zal ik binnenkort een afzonderlijke reactie sturen aan de staatssecretaris, met bijvoeging van onder andere de e-mail die ik op 22 augustus 2017 heb gestuurd aan de SG en de loco-SG van het toenmalige Ministerie van I&M.

Sinds het begin van het Besluit bodemkwaliteit is het gemeengoed dat een door het ene bestuursorgaan vastgestelde bodemkwaliteitskaart kan worden erkend door een ander bestuursorgaan. In het Nader rapport (reactie op het advies van de Raad van State) bij het Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet staat hierover: *Het moet ook mogelijk blijven dat een kaart die door een ander bestuursorgaan is vastgesteld door de betrokken gemeente of waterbeheerder wordt aanvaard om binnen het eigen beheergebied als grondslag voor een milieuverklaring bodemkwaliteit te worden gebruikt voor toepassing van grond of baggerspecie die afkomstig is uit het op de kaart aangewezen gebied. Beide aanpassingen zijn een voortzetting van de regelgeving zoals die luidt voorafgaand aan inwerkingtreding van het Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet.*

In 2016 zijn enkele ambtenaren van Rijkswaterstaat zich gaan verzetten tegen het erkennen van waterbodemkwaliteitskaarten door gemeenten, specifiek wanneer bagger wordt verspreid op aan dezelfde watergang grenzende percelen. Dit heeft zich een tijd voortgesleept, met omzetschade en een hoop onduidelijkheid omdat het zich allemaal een beetje in het verborgene afspeelde.

Na maanden van trainen ben ik op 5 maart 2018 wat bozer geworden en uiteindelijk heeft Bodem+ op 27 maart 2018 een mail verstuurd met daarin de volgende passage:

Er bestaat overigens geen bezwaar om de waterbodemkwaliteitskaart te gebruiken als milieuhygiënische verklaring bij het toepassen van baggerspecie op aan dezelfde watergang grenzende percelen. De huidige regelgeving biedt die mogelijkheid al, mits de gemeente de waterbodemkwaliteitskaart middels gebiedsspecifiek beleid erkent als milieuverklaring en voor het toepassen lokale maximale waarden vaststelt die gelijk zijn aan de verspreidingsnormen uit bijlage B van de Regeling bodemkwaliteit (msPAF aangevuld met samenstellingswaarden voor een deel van de stoffen). In het verslag van het implementatieteam kunt u lezen dat wij hebben aangeboden op dit punt een toelichting te geven bij de themagroep Waterbodems van de UvW.

3.2 Geldigheidstermijn van bodemkwaliteitskaarten

In de toelichting van het Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet staat:

Er zijn in het Aanvullingsbesluit geen specifieke termijnen opgenomen voor de geldigheid van een onderzoek.

Dit is in lijn met de Omgevingswet.

Via een omweg is in de Rbk 2021 echter voor bodemkwaliteitskaarten een geldigheidstermijn van 5 jaar opgenomen, namelijk door in artikel 5.35 en artikel 7.16 te stellen dat een verklaring alleen mag worden afgegeven als de bodemkwaliteitskaart ten hoogste 5 jaar eerder is vastgesteld of voor het laatst is bijgewerkt.

Ik vind het bij uitstek aan de decentrale overheid om te bepalen wat de (eventuele) geldigheidstermijn is van een bodemkwaliteitskaart, zeker nu het Rijk de bemoeienis met het wat en hoe van de bodemkwaliteitskaart verder loslaat.

In 2016 is de Rbk gewijzigd, waarbij in de Rbk werd opgenomen dat een bodemkwaliteitskaart een maximale geldigheid heeft van 5 jaar. Dit schuurt echter met de termijn van 10 jaar die in artikel 53 van het Besluit bodemkwaliteit staat. Er is geen inhoudelijke onderbouwing voor deze termijn van 5 jaar, mogelijk zat die nog bij een aantal mensen tussen de oren uit de jaren 90 van de vorige eeuw.

In een bodemkwaliteitskaart van de landbodem worden zones met diffuse verontreinigingen in kaart gebracht die al decennia of eeuwen oud zijn. De diffuse verontreiniging in oude binnensteden is vaak al eeuwen oud. Dat verandert niet in 5 jaar. De DDT in boomgaarden uit de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw breekt maar moeizaam af. Die is ook niet ineens in 5 jaar wel weg. Als de basis eenmaal goed is dan verandert er weinig of niks bij de actualisatie/evaluatie van een bodemkwaliteitskaart.

Voor waterbodemkwaliteitskaarten is een termijn van 5 jaar niet handig. Bij het vaststellen van waterbodemkwaliteitskaarten was vóór 2016 juist gekozen voor termijnen van 7 of 8 jaar, omdat die termijn aansluit bij de periodiciteit van de baggercyclus.

4 TOETSINGSREGEL VOOR KLASSE WONEN: AFSCHAFFEN

De huidige Rbk bevat toetsingsregels voor de Achtergrondwaarde en voor klasse Wonen.

De toetsingsregel voor klasse Wonen geldt echter alleen voor de ontgravingsklasse (klasse van grond die wordt ontgraven) maar niet voor de toepassingsklasse (klasse van de ontvangende bodem).

Vanwege de dubbele toets speelt dit alleen bij bodemfunctieklasse industrie.

In de concept Rbk 2021 worden deze toetsingsregels ongewijzigd overgenomen, zij het onduidelijker / onoverzichtelijker opgeschreven dan in de huidige Rbk.

Bodemfunctieklasse	Bodemkwaliteitsklasse van de BKK-zone (ontgravingsklasse)	Bodemkwaliteitsklasse van de BKK-zone (ontvangende bodem)	Hergebruik binnen dezelfde zone mogelijk?
Industrie	Landbouw/natuur	Landbouw/natuur	Ja
Industrie	Wonen	Wonen	Ja
Industrie	Industrie	Wonen (toetsingsregel)	Nee
Industrie	Industrie	Industrie	Ja

Wanneer in een bodemkwaliteitskaart de ontgravingsklasse en de kwaliteitsklasse van de ontvangende bodem niet hetzelfde zijn leidt dit ertoe dat er binnen dezelfde zone geen grondverzet op basis van de bodemkwaliteitskaart mogelijk is.

Dit is in de praktijk lastig uit te leggen aan bodemdeskundige beleidsambtenaren bij opdrachtgevers en heel moeilijk uit te leggen aan hun bestuurders.

Voorstel om geen onderscheid te maken tussen ontgravingsklasse en toepassingsklasse en de toetsingsregel voor klasse Wonen dus af te schaffen. Scheelt weer ingewikkeldheid.

Een gemeente kan er altijd zelf nog voor kiezen om in maatwerk klasse wonen als toepassingseis vast te leggen.

Een voorbeeld uit de praktijk:

Een zone in een bodemkwaliteitskaart wegbermen heeft licht verhoogde gehalten PAK (klasse wonen). Als gevolg daarvan zijn ook de meetwaarden voor minerale olie verhoogd, omdat die worden beïnvloed (verstoord) door de aanwezigheid van PAK (minerale olie is zoals dat heet "een methode bepaalde parameter"). De gemeente heeft aan de wegen en wegbermen de bodemfunctieklasse industrie toegekend.

Bermgrond kan op basis van de bodemkwaliteitskaart binnen dezelfde zone worden hergebruikt, wanneer:

- minerale olie < 190 mg/kgds (standaardbodem)
- minerale olie > 380 mg/kgds (standaardbodem)

Als het gemiddelde voor minerale olie tussen 190 mg/kgds en 380 mg/kgds ligt dan is hergebruik binnen dezelfde zone op basis van (in huidige terminologie) het generieke beleidskader niet mogelijk. In plaats daarvan moet door de gemeenteraad gebiedsspecifiek beleid (huidige terminologie) c.q. maatwerk (terminologie BAL) worden vastgesteld.

Aanvullende opmerkingen over de toetsingsregels

In de toetsingsregels is de mogelijkheid van 3-6 getoetste stoffen opgenomen. Feitelijk is dit overbodig, want onmogelijk. Het standaardonderzoekspakket bevat immers 11 toetsbare stoffen/somparameters.

Onder tabel 3c wordt in een voetnoot van 1/3 pagina de toetsingsregel uitgeschreven, maar is zeer zelden aan de orde omdat het feitelijk alleen stoffen betreft die zeer zelden (alleen bij specifieke verdenking op die stoffen) onderzocht worden. Maar je moet wel eerst de moeite doen om te ontcijferen wat er in desbetreffende voetnoot staat. Neemt te veel ruimte in voor een uitzonderingssituatie.

Overigens: het is in de huidige verwoording zaak om bij de toetsingsregel uit de voetnoten van de tabellen 3b, 3c, 3d en 3e niet op precies 7, 16, 27 of 37 getoetste stoffen uit te komen.

NB

Wat is het verschil tussen 'toepassen van baggerspecie in zoet oppervlaktewater' (tabel 2) en 'verspreiden van baggerspecie in zoet oppervlaktewater' (tabel 3c)?

5 OVERIG

5.1 Verspreiden van bagger: lood 180 of 183 mg/kgds?

Tabel 3b in bijlage B bevat de gewijzigde normen voor het verspreiden van bagger op de landbodem. Ten opzichte van de huidige normering bevatten deze het invoeren⁶ respectievelijk verlagen van samenstellingseisen voor een aantal stoffen.

Deze aanpassingen zijn in het voorjaar van 2014 voorgesteld in wat informeel ook wel wordt aangeduid als de 'package deal'.

Vooruitlopend op de verwerking van de 'package deal' in regelgeving heb ik in de afgelopen jaren waterbodempkwaliteitskaarten al aanvullend getoetst aan de normering uit de 'package deal', op basis van de informatie die ik daarover in 2014 van een opdrachtgever heb gekregen.

De nieuwe normering in tabel 3b komt overeen met wat ik in 2014 heb meegekregen over de 'package deal', met uitzondering van lood. Voor lood ben ik uitgegaan van een samenstellingseis van 183 mg/kgds (standaardbodem), terwijl tabel 3b voor lood een samenstellingseis van 180 mg/kgds (standaardbodem) vermeldt.

Heb ik het destijds in 2014 verkeerd meegekregen, of is in de afgelopen 7 jaar besloten om de waarde van 183 mg/kgds te wijzigen in 180 mg/kgds?

In het laatste geval stel ik voor om - gezien het kleine verschil - vast te houden aan 183 mg/kgds of de aanpassing naar 180 mg/kgds te motiveren.

⁶ In aanvulling op het in algemene zin hanteren van de interventiewaarde als bovengrens

5.2 Verspreiden van bagger: watergangen langs wegen

In artikel 5.20, vierde lid staat nog steeds:

dat grenst aan wegen met een verkeersintensiteit van meer dan 500 voertuigen per dag, tenzij het bermsloten betreft op een afstand van ten minste 15 meter en de wegriolering daarin niet loost

In dit vierde lid is de opsomming overgenomen die thans in artikel 4.3.4, vierde lid van de huidige Regeling bodemkwaliteit staat.

Ik vermoed dat de aantallen van ‘meer 500 voertuigen per dag’ en ‘ten minste 15 meter’ in het verleden gebaseerd zijn op aannames en niet op data.

Niet-verspreidbare bagger langs wegen is in het algemeen niet-verspreidbaar vanwege PAK. Daarbij vormt niet de uitstoot door gemotoriseerd verkeer de bron, maar komt dit door de erfenis van het gebruik van teerhoudend asfalt in het verleden. Dit bleek voor het eerst in de waterbodemkwaliteitskaart van de Hoeksche Waard in 2014. Ook bij de actualisatie van de waterbodemkwaliteitskaart van het beheergebied van Scheldestromen in 2019-2020 is dit prominent naar voren gekomen. Juist sloten dicht langs stille – soms al enkele decennia doodlopende – wegen in het buitengebied hebben de hoogste PAK-gehalten in de waterbodem.

In de recente waterbodemkwaliteitskaart van Scheldestromen is gekeken naar het verband tussen de afstand tussen wegrand en slootrand (o.b.v. de objecten uit de BGT). Als die afstand meer dan 2 meter bedraagt is er geen effect meer.